

Stockholm den 15 december 2016

KOMPLETTERING AV ÖVERKLAGANDE

Mål nr 4823-16; Envikens Elnät AB ./ Energimarknadsinspektionen

Envikens Elnät AB (nedan "Envikens Elnät") får härmed inkomma med komplettering av överklagande avseende Energimarknadsinspektionens (nedan "Ei") beslut avseende omprövning och fastställande av slutlig intäktsram för tillsynsperioden 2012-2015.

Detta yttrande ersätter i sin helhet vad Envikens Elnät anfört i överklagandet.

Innehåll

1.	BAKGRUND	3
1.1	Kortfattat om regleringen av elnätsföretagen.....	3
1.2	Förhandsregleringen av elnätsföretagen.....	3
2.	KORTFATTAT OM BERÄKNINGEN AV ELNÄTSFÖRETAGENS INTÄKTSRAMAR 2012-2015	4
2.1	Intäktsramen ska täcka skäliga kostnader och ge rimlig avkastning.....	4
2.2	Ei:s beslutade intäktsramar för tillsynsperioden 2012-2015.....	5
2.3	Förvaltningsrättens dom.....	5
2.4	Kammarrättens dom	6
2.5	Högsta förvaltningsdomstolen.....	7
3.	BETYDELSEN AV FÖRVALTNINGSDOMSTOLARNAS DOMAR.....	7
4.	OMPRÖVNING AV INTÄKTSRAMEN EFTER TILLSYNSPERIODENS SLUT ..	7
5.	NÄRMARE OM DET ÖVERKLAGADE BESLUTET	8
6.	FELAKTIGHETER OCH BRISTER I EI:S BESLUT	9
6.1	Betydelsen och innebörden av 5 kap. 12 och 14 §§ ellagen.....	10
6.2	Betydelsen av att Envikens Elnät inte överklagade det ursprungliga beslutet och inte begärde följdändring enligt 5 kap. 15 § ellagen.....	10
6.2.1	Förhållandet att Envikens Elnät inte överklagade Ei:s ursprungliga beslut om intäktsram	11
6.2.2	Betydelsen och innebörden av 5 kap. 14 § ellagen	12
6.2.3	Förhållandet att Envikens Elnät inte begärde följdändring enligt 5 kap. 15 § ellagen...	13
6.2.4	Ei:s påstående att kunderna bör kunna lita på att ett bolag inte ska kunna få en höjd intäktsram om bolaget inte begärt följdändring enligt 5 kap. 15 § ellagen.....	16
6.2.5	Ei:s felaktiga tillämpning av 5 kap. 14 och 15 §§ ellagen leder till att elnätsföretagen inte behandlas lika	17
6.3	Sammanfattning.....	18
7.	BETYDELSE FÖR INTÄKTSRAMEN AV EN TILLÄMPNING AV SCHABLONMETODEN, UTAN TILLÄMPNING AV ÖVERGÅNGSMETODEN, SAMT EN KALKYLRÄNTA OM 6,5 PROCENT.....	18
8.	YRKANDEN	19
9.	MÅLETS HANDLÄGGNING	19

1. BAKGRUND

1.1 Kortfattat om regleringen av elnätsföretagen

Den svenska elmarknaden avreglerades den 1 januari 1996. Avregleringen av elmarknaden innebar i korthet att handel med och produktion av el utsattes för konkurrens samtidigt som infrastrukturen (elnätsverksamheten) förblev ett naturligt och legalt monopol.

Eftersom ett monopol inte bedrivs på en konkurrensutsatt marknad ansågs det krävas en statlig reglering och tillsyn av elnätsavgifterna. Dessa regler återfinns i ellagen och följdförfattningar till denna.

Regelverket har under åren genomgått förändringar och sättet att bedöma skäligheten i elnätsavgifterna har förändrats. Ei är tillsynsmyndighet över elmarknaden till vars uppgifter bl.a. hör att pröva och utfärda koncessioner för nät samt att granska elnätsföretagens intäkter och kvaliteten i elnäten.

1.2 Förhandsregleringen av elnätsföretagen

Från den 1 januari 2012 bestäms elnätsföretagens tillåtna intäkter – intäktsramarna – i förväg för perioder om fyra år. Varje sådan period utgör en "tillsynsperiod". Den första tillsynsperioden under förhandsregleringen var åren 2012-2015.

De grundläggande bestämmelserna för hur intäktsramarna ska fastställas finns i 5 kap. ellagen. Ellagen bygger i sin tur på EU:s direktiv 2003/54/EG som sedermera ersatts av direktiv 2009/72/EG.

Av förarbetena till ellagen framgår att regleringen syftar till att elnätsföretagens verksamhet ska bedrivas effektivt och till låga kostnader. Regleringen syftar också till att säkerställa att kunden får betala ett skäligt pris för nättjänsten. Vidare ska regleringen bidra till att ge kunderna en långsiktig leveranssäkerhet och trygga den svenska elförsörjningen. Elnätsföretagen ska också ges stabila och långsiktiga villkor för sin nätverksamhet samt en rimlig avkastning. Ytterligare ett viktigt mål med regleringen är att den ska understödja utvecklingen av en väl fungerande elmarknad.

En intäktsram motsvarar de samlade intäkter inom ett redovisningsområde som en nätkoncessionshavare högst får uppbära under en tillsynsperiod.

Om intäktsramen överskrids eller underskrids förs över- eller underskottet över till nästa tillsynsperiod (5 kap. 20 § ellagen). Om ramen överskrids med mer än fem procent utgår ett överdebiteringstillägg (5 kap. 21 § ellagen).

2. KORTFATTAT OM BERÄKNINGEN AV ELNÄTSFÖRETAGENS INTÄKTSRAMAR 2012-2015

2.1 Intäktsramen ska täcka skäliga kostnader och ge rimlig avkastning

Den grundläggande bestämmelsen avseende beräkningen av elnätsföretagens intäktsramar återfinns i 5 kap. 6 § ellagen som har följande lydelse:

Intäktsramen ska täcka skäliga kostnader för att bedriva nätverksamhet under tillsynsperioden och ge en rimlig avkastning på det kapital som krävs för att bedriva verksamheten (kapitalbas).

I prop. 2008/09:141 s. 60 anges beträffande "rimlig avkastning" att:

En förutsättning för att nätverksamhet ska kunna bedrivas på ett ändamålsenligt sätt är att nätföretagen har rätt till en rimlig avkastning på det kapital som krävs för att bedriva verksamheten.

Vad avser beräkningen av rimlig avkastning stadgar 5 kap. 9 § 1 st ellagen:

Kapitalbasen ska beräknas med utgångspunkt i de tillgångar som nätkoncessionshavaren använder för att bedriva nätverksamheten. Vidare ska hänsyn tas till investeringar och avskrivningar under tillsynsperioden.

Såvitt avser "skäliga kostnader" stadgar 5 kap. 8 § 1 st ellagen:

Som skäliga kostnader för att bedriva nätverksamheten ska anses kostnader för en ändamålsenlig och effektiv drift av en nätverksamhet med likartade objektiva förutsättningar.

För att kunna beräkna elnätsföretagens intäktsramar, innefattande "rimlig avkastning", har Ei att tillämpa en kalkylränta. Med kalkylränta avses den avkastning som elnätsföretagens ska ha på gjorda investeringar (investerat kapital). Kalkylräntan utgör en del av Ei:s beräkning av elnätsföretagens kapitalkostnader.

Det är centralt att förstå att "rimlig avkastning" enligt 5 kap. 6 § ellagen utgår från elnätsföretagens kapitalbas.

Elnätsföretagen har sålunda rätt att få en rimlig avkastning på den kapitalbas som följer av ellagen, anslutande förordning och praxis. Det bör påpekas att beräkningen av avkastningen på kapitalbasen utgår från ett nuanskningsvärde på alla investeringar oavsett när de är gjorda.

2.2 Ei:s beslutade intäktsramar för tillsynsperioden 2012-2015

Som nämnts ovan utgjorde tillsynsperioden 2012-2015 den första tillsynsperioden enligt förhandsregleringen.

Inför den första tillsynsperioden tog Ei fram en ny metod för att beräkna elnätsföretagens intäktsramar, den s.k. schablonmetoden. Schablonmetoden förankrades i samråd med elnätsbranschen som utgick från att denna metod skulle utgöra den tydliga och långsiktiga metod som elnätsföretagen efterfrågat och kunde förhålla sig till.

I mars 2011 lämnade elnätsföretagen, jämlikt 5 kap. 2 § ellagen, in sina förslag om intäktsramar till Ei. De föreslagna intäktsramarna beräknades utifrån den av Ei angivna schablonmetoden. I slutet av oktober 2011 meddelade Ei beslut om intäktsramar för samtliga elnätsföretag avseende tillsynsperioden 2012-2015. Som en blixtnöje från klar himmel kunde elnätsföretagen då konstatera att Ei vid sina beslut hade tillämpat en ny metod. Metoden utgjordes dels av schablonmetoden, dels av en av Ei i all hast skapad "övergångsmetod".

Ei:s tillämpning av den för elnätsföretagen okända övergångsmetoden innebar att Ei kraftigt sänkte elnätsföretagens intäktsramar. Därtill beslutade Ei att för tillsynsperioden 2012-2015 tillämpa en kalkylränta om 5,2 procent beräknad på ett i flera avseenden felaktigt sätt.

Ei:s beslut kom som ett dråpslag för elnätsbranschen som kunde konstatera att Ei:s metodik och beslut stod i strid med ellagen, den lag som utgjorde grunden för Ei:s tillsyn över elnätsföretagen. Som en följd kom ett stort antal elnätsföretag att överklaga Ei:s beslut.

2.3 Förvaltningsrättens dom

Den 11 december 2013 meddelade förvaltningsrätten i Linköping dom och biföll elnätsföretagens överklaganden i sin helhet, bilaga 1.

Beträffande övergångsmetoden anförde förvaltningsrätten bland annat följande:

Förvaltningsrättens dom sidan 37:

Förvaltningsrätten anser därmed att Energimarknadsinspektionen har grundat sitt avgörande på och tillämpat övergångsmetoden med hänsyn till andra omständigheter än sådana som enligt gällande författningar ska beaktas vid prövningen av intäktsram.

Förvaltningsrättens dom sidan 39:

Mot bakgrund av att det är den regelmässiga avkastningen som ska beaktas konstaterar förvaltningsrätten att nätföretaget med den intäktsram, med tillämpning av övergångsmetoden,

som fastställts i det överklagade beslutet inte får en rimlig avkastning på kapitalbasen i enlighet med 5 kap. 6 § ellagen

Förvaltningsrättens dom sidan 40:

Härtill kommer att Energimarknadsinspektionen, genom den i efterhand införda bedömningen och övergångsmetoden, i förhållande till nätföretagen brustit i kraven på transparens och förutsebarhet.

Sammanfattningsvis anser förvaltningsrätten att Energimarknadsinspektionen inte har haft rätt att vid fastställande av nätföretagets intäktsram för tillsynsperioden 2012-2015 tillämpa övergångsmetoden.

Såvitt avser den av Ei beslutade kalkylräntan om 5,2 procent anförde förvaltningsrätten bl.a. följande:

Förvaltningsrättens dom sidan 73-74:

Förvaltningsrätten har ovan gjort den bedömningen att något avdrag för skattecredit inte ska göras. Redan härav framgår att den av Energimarknadsinspektionen beslutade kalkylräntan är för låg. Förvaltningsrättens bedömningar beträffande övriga parametrar – förutom Bloombergomräkning – gör även de sannolikt att kalkylräntan bör justeras i höjande riktning. Med utgångspunkt i nämnda ställningstaganden och med beaktande av vad som anförts ovan gällande samtliga i WACC-metoden ingående parametrar gör förvaltningsrätten bedömningen att en rimlig långsiktigt stabil kalkylränta ska bestämmas till 6,5 procent under tillsynsperioden 2012–2015. Detta är i nivå dels med den kalkylränta som Energimarknadsinspektionen tidigare beslutat om vid kontroll av nätföretagets intäkter under åren 2003–2009, dels med andra regulatoriska kalkylräntor i jämförbara branscher. Nätföretagets yrkande ska därför bifallas i denna del.

Sammanfattningsvis slog sålunda förvaltningsrätten fast att Ei inte hade haft lagligt stöd för att vid fastställande av elnätsföretagets intäktsramar tillämpa övergångsmetoden. Dessutom slog förvaltningsrätten fast att den av Ei angivna kalkylräntan om 5,2 procent var för låg och ansåg att det istället skulle fastställas en långsiktig och stabil kalkylränta uppgående till 6,5 procent.

2.4 Kammarrättens dom

Ei överklagade förvaltningsrättens dom till Kammarrätten i Jönköping som meddelade dom den 10 november 2014, [bilaga 2](#). Kammarrätten fastställde förvaltningsrättens dom.

Beträffande övergångsmetoden anförde kammarrätten bland annat följande:

Kammarrättens dom sidan 40:

Varken nätföretagen eller andra intressenter har haft möjlighet till insyn eller kunnat lämna synpunkter på utformningen av övergångsmetoden. Den har inte kommit till på ett transparent och förutsägbart sätt.

Övergångsmetoden är inte utformad inom de ramar som regleringen anger för hur skälighetsbedömningen och beräkningen av nätföretagets intäktsram ska göras. Den är inte heller generell användbar, långsiktig eller stabil. Att Ei hade kunnat utforma schablonmetoden på ett annat sätt från början är inte ett tillräckligt skäl för att tillämpa övergångsmetoden. Övergångsmetoden kan därför inte godtas som en metod för att beräkna och bedöma nätföretagets intäktsram.

Såvitt avser kalkylräntan slog kammarrätten fast att utgångspunkten ska vara en långsiktig och stabil kalkylränta. Kammarrätten fastställde därvid kalkylräntan för tillsynsperioden 2012-2015 till 6,5 procent.

2.5 Högsta förvaltningsdomstolen

Ei överklagade kammarrättens dom till Högsta förvaltningsdomstolen som den 23 mars 2015 beslutade att inte meddela prövningstillstånd, bilaga 3.

Trots effektiv handläggning av förvaltningsdomstolarna kom således målen angående tillsynsperioden 2012-2015 slutligt avgöras först när tillsynsperioden i princip var till ända.

3. BETYDELSEN AV FÖRVALTNINGSDOMSTOLARNAS DOMAR

Genom att kammarrättens dom vann laga kraft klargjordes, sammanfattningsvis, två principiella utgångspunkter för beräkningen av elnätsföretagens intäktsramar.

1. Övergångsmetoden står i strid med ellagen och kan därför inte godtas som en metod för att beräkna och bedöma elnätsföretagens intäktsramar.
2. Elnätsföretagens rimliga avkastning på kapitalbasen ska utgå från en kalkylränta om 6,5 procent.

För att elnätsföretagens beslutade intäktsramar ska vara/bli materiellt riktiga måste således Ei vid sin myndighetsutövning följa och beakta ovanstående.

4. OMRÖVNING AV INTÄKTSRAMEN EFTER TILLSYNSPERIODENS SLUT

Enligt 5 kap. 12-13 §§ ellagen ska Ei, under vissa förutsättningar, ompröva den fastställda intäktsramen efter en tillsynsperiods slut.

Enligt 5 kap. 12 § ellagen kan ett elnätsföretag inom fyra månader efter tillsynsperiodens slut ansöka hos Ei att den tidigare beslutade intäktsramen ska ökas:

5 kap. 12 § ellagen

En nätkoncessionshavare får inom fyra månader efter tillsynsperiodens slut ansöka hos nätmyndigheten om att intäktsramen för perioden ska ökas.

Ansökan ska handläggas skyndsamt.

Enligt 5 kap. 13 § ellagen ska Ei under vissa angivna situationer ompröva den tidigare fastställda intäktsramen:

5 kap. 13 § ellagen

Nätmyndigheten ska ompröva den fastställda intäktsramen efter tillsynsperiodens slut, om det finns skäl att anta att ramen är större än vad som är motiverat av senare kända förhållanden och avvikelser inte är ringa.

Om det inte finns särskilda hinder, ska ett beslut i frågan om ändring av intäktsramen meddelas senast tio månader efter tillsynsperiodens slut. Om nätmyndigheten avser att meddela beslut vid en senare tidpunkt, ska nätkoncessionshavaren underrättas om det inom den nämnda tiden. Har en sådan underrättelse inte skett får myndigheten inte meddela ett omprövningsbeslut som är till nackdel för nätkoncessionshavaren.

Hur Ei:s omprövning ska göras regleras i 5 kap. 14 § ellagen. Där anges att:

Vid omprövning enligt 12 eller 13 § ska nätmyndigheten kontrollera om de antaganden som legat till grund för beslutet om fastställande av intäktsram överensstämmer med det faktiska utfallet under perioden. Vid bedömningen ska myndigheten tillämpa 6-9 §§ och utgå från de uppgifter och metoder som myndigheten har använt vid fastställandet av intäktsramen och som framgår av beslutet om fastställande.

5. NÄRMARE OM DET ÖVERKLAGADE BESLUTET

Våren 2011 lämnade Envikens Elnät sitt förslag till Ei om intäktsram för tillsynsperioden 2012-2015 uppgående till 31 380 tkr.

I beslut av den 28 oktober 2011 fastställde Ei intäktsramen för Envikens Elnät för tillsynsperioden 2012-2015 till 25 142 tkr.

Den 29 mars 2016 ansökte Envikens Elnät om omprövning enligt 5 kap. 12 § ellagen. Därvid ansökte Envikens Elnät att intäktsramen för tillsynsperioden 2012-2015 skulle öka, att Ei vid sin omprövning skulle tillämpa schablonmetoden utan övergångsmetod ("full schablonmetod") samt en kalkylränta om 6,5 procent. Envikens Elnäts ansökan gjordes inom fyra månader efter tillsynsperiodens slut.

Ei har den 22 juni 2016 (och efter omprövning den 8 juli 2016) meddelat beslut om omprövning och fastställande av slutlig intäktsram för tillsynsperioden 2012-2015 för Envikens Elnät.

Genom Ei:s beslut har intäktsramen för tillsynsperioden 2012-2015 fastställts till 26 473 tkr.

Ei har vid sitt beslut tillämpat övergångsmetoden, trots att såväl förvaltningsrätten som kammarrätten konstaterat att den står i strid med ellagen. Därtill har Ei tillämpat en kalkylränta om 5,2 procent trots att såväl förvaltningsrätten som kammarrätten fastställt att kalkylräntan ska uppgå till 6,5 procent.

Ei:s motivering för att övergångsmetoden och en kalkylränta om 5,2 procent ska tillämpas, trots förvaltningsdomstolarnas meddelade domar, kan sammanfattas enligt följande:

- *Det följer uttryckligen av 5 kap. 14 § ellagen att Ei vid omprövningen ska använda samma metod som i beslutet om fastställande av intäktsram. Det finns alltså inte någon möjlighet att vid omprövning enligt 12 § tillämpa någon annan metod än den som följer av det beslut som omprövas (Ei:s beslut sid. 5, 5 st).*
- *Envikens Elnät överklagade inte Ei:s ursprungliga beslut och begärde inte följdändring enligt 5 kap. 15 § ellagen (Ei:s beslut sid. 6, 2 st).*
- *Omprövning efter avstämning syftar endast till att ersätta Envikens Elnäts prognoser med verkligt utfall (Ei:s beslut sid. 6, 2 st).*
- *De metoder som ska användas är de som framgår av det ursprungliga beslutet om fastställande av intäktsram (Ei:s beslut sid. 6, 2 st).*

6. FELAKTIGHETER OCH BRISTER I EI:S BESLUT

Som redogjorts för i avsnitt 2.3 och 2.4 ovan har såväl förvaltningsrätten som kammarrätten slagit fast att den s.k. övergångsmetoden står i strid med ellagen och därför inte kan godtas som en metod för att beräkna och bedöma elnätsföretagens intäktsramar. Vidare har förvaltningsdomstolarna slagit fast att den av Ei beslutade kalkylräntan om 5,2 procent var för låg och att kalkylräntan istället ska uppgå till 6,5 procent.

Trots att det sålunda slagits fast av förvaltningsdomstol att övergångsmetoden står i strid med ellagen och att kalkylräntan skulle uppgå till 6,5 procent, anser Ei att 5 kap. 14 § ellagen innebär att Ei ska tillämpa övergångsmetoden och en kalkylränta om 5,2 procent.

6.1 Betydelsen och innebörden av 5 kap. 12 och 14 §§ ellagen

Enligt 5 kap.12 § ellagen får ett elnätsföretag inom fyra månader efter tillsynsperiodens slut ansöka hos Ei om att intäktsramen för perioden ska ökas. Vid en omprövning ska Ei enligt 5 kap. 14 § ellagen kontrollera om de antaganden som legat till grund för beslutet om fastställande av intäktsram överensstämmer med det faktiska utfallet under perioden.

Vid bedömningen ska Ei utgå från de uppgifter och metoder som myndigheten har använt vid fastställandet av intäktsramen och som framgår av beslutet om fastställande.

Syftet med bestämmelsen i 5 kap. 14 § ellagen är att Ei inte ska kunna ta fram nya metoder och sedan vid avstämningen applicera dessa på beslut som meddelats utifrån en helt annan metod.

I nu aktuellt avseende har förvaltningsdomstolarna prövat och konstaterat att Ei:s övergångsmetod står i strid med ellagen. Förvaltningsdomstolarna har därigenom slagit fast att elnätsföretagens intäktsramar ska beräknas och fastställas med tillämpning av schablonmetoden (utan tillämpning av den s.k. övergångsmetoden).

Den metod som åsyftas enligt 5 kap. 14 § ellagen och som Ei har att tillämpa vid sin omprövning/avstämning är således den metod som slutligt kommit att bestämmas av förvaltningsdomstolarna. Det är uteslutet att Ei ska grunda sitt beslut på en metod som har underkänts och av domstol förklarats stå i strid med ellagen.

6.2 Betydelsen av att Envikens Elnät inte överklagade det ursprungliga beslutet och inte begärde följdändring enligt 5 kap. 15 § ellagen

I det överklagade beslutet lägger Ei Envikens Elnät till last att man dels inte överklagade det ursprungliga beslutet, dels inte ansökte om s.k. följdändring enligt 5 kap. 15 § ellagen. Enligt Ei leder dessa förhållanden till att avstämningen och omprövningen av Envikens Elnäts slutliga intäktsram ska göras dels med den lagstridiga övergångsmetoden, dels med den av domstolarna underkända kalkylräntan om 5,2 procent.

Ei försöker motivera sitt ställningstagande, hur märkligt det än är, enligt följande:

Beslutet sid. 6:

Företaget har haft möjlighet att överklaga det ursprungliga beslutet om intäktsram för det fall det ansett att uppgifterna eller metoderna som legat till grund för beslutet inte varit i överensstämmelse med ellagen. Företaget har dessutom även haft möjlighet att begära omprövning med hänvisning till att en domstol ändrat ett beslut för ett annat företag och att

grunden för ändring av det beslutet är tillämpligt även för företaget (5 kap. 15 § ellagen). Den sistnämnda möjligheten finns just för att hantera situationer som den aktuella och minska antalet överklaganden (prop. 2008/09:141 sid. 43). En ansökan enligt 5 kap. 15 § ellagen ska lämnas in till Ei inom tre månader från att domen vann laga kraft. Detta för att inte frågan om omprövning ska lämnas öppen på obestämd tid (prop. 2008/09:141 sid. 43). Om Ei vid en omprövning efter avstämning enligt 12 § skulle använda samma metod som skulle ha blivit följden av en begäran enligt 15 §, även när en sådan begäran inte gjorts inom tidsfristen, skulle tidsbegränsningen i 15 § förlora sin betydelse. De aktuella reglerna om omprövning och begränsningarna i dessa är bland annat en naturlig följd av att intäktsramsregleringen är en förhandsreglering med syfte att ge både kunder och nätföretag förutsägbarhet om nätavgifterna (prop. 2008/09:141 sid. 31). En höjning av ramen genom en tillämpning av den av företaget förespråkade metoden skulle vara till nackdel för företagets kunder, som bör kunna lita på att ett företag som inte överklagat sin intäktsram och inte heller begärt omprövning enligt 5 kap. 15 § ellagen inte senare ändå kan få en höjd intäktsram på andra grunder än som framgår av lag.

Företaget har varken överklagat det ursprungliga beslutet om fastställande av intäktsram eller begärt följdändring enligt 5 kap. 15 § ellagen. Omprövningen efter avstämning syftar endast till att ersätta företagets prognoser med faktiskt utfall. Detta innebär att företagets begäran om tillämpning av schablonmetod utan övergångsmetod och en real kalkylränta före skatt om 6,5 procent inte ska medges. De metoder som ska användas är istället de som framgår av det ursprungliga beslutet om fastställande av intäktsram.

Det Ei anför är dessvärre ett uttryck för allvarliga brister i förståelse för myndighetsutövning i allmänhet och ellagen i synnerhet.

6.2.1 Förhållandet att Envikens Elnät inte överklagade Ei:s ursprungliga beslut om intäktsram

Det är korrekt att Envikens Elnät inte överklagade Ei:s ursprungliga beslut om intäktsram. Emellertid glömmer Ei bort att en stor del av elnätsbranschen överklagade Ei:s beslut och att orsaken till detta var att elnätsbranschen ansåg att Ei:s övergångsmetod stod i strid med ellagen och att den av Ei fastställda kalkylräntan om 5,2 procent var för låg.

Ei bortser även från att förvaltningsdomstolarna biföll elnätsföretagens överklaganden och slog fast att övergångsmetoden står i strid med ellagen och att kalkylräntan ska uppgå till 6,5 procent.

Det allvarligaste är att Ei, i sin egenskap av myndighet, bortser från den centrala utgångspunkten att Ei har att fullgöra sin myndighetsutövning i enlighet med gällande lag och fastställd praxis. I detta ligger den självklara förvaltningsrättsliga utgångspunkten är att Ei ska fatta materiellt korrekta beslut.

När en det genom lagakraftvunnen praxis slagits fast att övergångsmetoden står i strid med ellagen och kalkylräntan ska uppgå till 6,5 procent har Ei att rätta sig efter det.

Det ovan sagda leder till den självklara slutsatsen att förhållandet att Envikens Elnät inte överklagade Ei:s ursprungliga beslut saknar betydelse när Ei vid avstämning och omprövning fastställer Envikens Elnäts slutliga intäktsram.

Ei har aldrig rätt att tillämpa en metod som av domstol förklarats stå i strid med lag.

6.2.2 Betydelsen och innebörden av 5 kap. 14 § ellagen

Ei motiverar sin tillämpning av den lagstridiga övergångsmetoden och den för låga kalkylräntan om 5,2 procent utifrån vad som stadgas i 5 kap. 14 § ellagen. Detta lagrum stadgar följande:

5 kap. 14 §

Vid omprövning enligt 12 eller 13 § ska nätmyndigheten kontrollera om de antaganden som legat till grund för beslutet om fastställande av intäktsram överensstämmer med det faktiska utfallet under perioden. Vid bedömningen ska myndigheten tillämpa 6–9 §§ och utgå från de uppgifter och metoder som myndigheten har använt vid fastställandet av intäktsramen och som framgår av beslutet om fastställande.

Ei hänger upp sig på ordalydelsen i lagbestämmelsens sista mening och vill tillämpa bestämmelsen enligt sin bokstav utan vare sig eftertanke eller analys.

Det är givet att lagtexten inte kan läsas och tillämpas strikt enligt sin ordalydelse. En sådan bokstavstolkning kräver att Ei vid avstämning/omprövning ska tillämpa övergångsmetoden och en kalkylränta om 5,2 procent även för de elnätsföretag som överklagade Ei:s ursprungliga beslut och där förvaltningsdomstolarna ändrat dessa, liksom för de elnätsföretag som begärt och fått följdändring enligt 5 kap. 15 § ellagen.

En korrekt tillämpning av 5 kap. 14 § ellagen är att Ei vid avstämning/omprövning har att beakta de lagakraftvunna domarna. Det är också den utgångspunkt som Ei själv har tagit vid avstämning/omprövning för de elnätsföretag som har begärt följdändring enligt 5 kap. 15 § ellagen. I de fallen avviker sålunda Ei från den bokstavstroga tolkning av 5 kap. 14 § ellagen som Ei gör gällande i det överklagade beslutet.

På sätt som redan påtalats i avsnitt 6.1 ovan är syftet med bestämmelsen i 5 kap. 14 § ellagen att Ei inte ska kunna ta fram nya metoder och sedan vid avstämningen applicera dessa på beslut som meddelats utifrån en helt annan metod. Vid utformningen av 5 kap. 14 § ellagen utgick givetvis inte heller lagstiftaren från att

Ei skulle tillämpa en olaglig metod och fortsätta att tillämpa denna efter det att domstol förklarar metoden olaglig.

Den enda rimliga och självklara innebörden av 5 kap. 14 § ellagen är att Ei vid avstämning/omprövning ska utgå från de metoder som myndigheten har använt vid fastställandet av intäktsramen – dock såsom de slutligen kommit att bestämmas av domstol.

Ei hävdar att "omprövningen efter avstämning syftar endast till att ersätta företagets prognoser med faktiskt utfall". Detta påstående från Ei är korrekt, men erfordrar följande förtydligande.

Omprövning efter avstämning ska ske mot den ursprungliga metoden inbegripet de förändringar i denna som domstolarna gjort när metoden prövats mot ellagen. Syftet med 5 kap. 14 § ellagen är således att säkerställa att avstämningen efter tillsynsperioden görs mot samma regelverk och metodik som har legat till grund, eller som borde ha legat till grund, för det ursprungliga beslutet om intäktsram.

I nu aktuellt fall innebär det att Ei vid sin bedömning enligt 5 kap. 14 § ellagen har att utgå från schablonmetoden (utan tillämpning av övergångsmetoden) och en kalkylränta om 6,5 procent.

6.2.3 Förhållandet att Envikens Elnät inte begärde följdändring enligt 5 kap. 15 § ellagen

Ei hävdar att en förutsättning för att Ei vid sin avstämning efter tillsynsperioden slut inte skulle tillämpa övergångsmetoden och en kalkylränta om 5,2 procent var att Envikens Elnät hade begärt följdändring enligt 5 kap. 15 § ellagen. Eftersom Envikens Elnät inte har gjort har Ei, enligt 5 kap. 14 § ellagen, en skyldighet att tillämpa övergångsmetoden och kalkylräntan om 5,2 procent.

Mot bakgrund av de grumliga resonemang som Ei måste ha fört internt beträffande innebörden av 5 kap. 14 och 15 §§ ellagen borde Ei samtidigt ha reflekterat över vad konsekvensen hade blivit (med Ei:s resonemang) om 5 kap. 15 § ellagen inte funnits?

Med Ei:s logik skulle det innebära att Ei då skulle kunna strunta i kammarrättens dom för de bolag som inte överklagat och därvid mena att lagstiftaren avsett att Ei enligt 5 kap. 14 § ellagen har en skyldighet att tillämpa en lagstridig metod vid omprövning/avstämning. Den fråga som Ei då rimligen borde ha ställt sig är om det framstår som rimligt att lagstiftaren skulle ha haft en sådan avsikt?

Därtill borde Ei också ställt sig frågan om det verkligen kan vara på det sättet att lagstiftaren avsett att 5 kap. 14 § ellagen ska tolkas på ett annat sätt för de elnätsföretag som inte överklagat Ei:s ursprungliga beslut och inte begärt följdändring enligt 5 kap. 15 § ellagen, i förhållande till de elnätsföretag som har gjort det?

Om inte på ren "magkänsla" så borde Ei i vart fall efter en minimal juridisk analys kunnat sluta sig till att det givna svaret på ovan nämnda frågor är "nej".

Utöver vad som anförts i avsnitt 6.2.2 ovan kan härvid anföras följande.

5 kap. 15 § ellagen har följande lydelse:

5 kap. 15 §

Om en allmän förvaltningsdomstol har ändrat ett beslut om intäktsram för en nätkoncessionshavare och grunden för ändring av det beslutet är tillämplig även för en annan nätkoncessionshavare, ska nätmyndigheten, efter ansökan av den senare nätkoncessionshavaren, ompröva det beslut om intäktsram som gäller för denne.

En ansökan om omprövning ska ha kommit in till nätmyndigheten inom tre månader efter det att domstolens avgörande vunnit laga kraft.

Bestämmelsen möjliggör för elnätsföretag att få sin beslutade intäktsram omprövad med hänvisning till ett lagakraftvunnet domstolsavgörande beträffande ett annat elnätsföretag. Förutsättningen är dock att avgörandet ifråga har generell räckvidd och att en begäran om omprövning (s.k. följdändring) görs inom tre månader efter det att domstolens avgörande vunnit laga kraft.

I förarbetena till 5 kap. 15 § ellagen anges bl.a. följande:

Prop. 2008/09:141 s 42-43:

Ändring avseende en annan nätkoncessionshavares intäktsram

Ett beslut om intäktsram kommer som regel att kunna överklagas. Ett överklagande kan innebära att en fråga av stor principiell betydelse kommer under domstolens prövning. Om domstolen ändrar intäktsramen, kan detta ske på en grund som har generell tillämpning även för andra nätkoncessionshavare, som inte har överklagat beslutet. Utredningen nämner som exempel en justering av avkastningen på grund av att en procentsats vid användandet av WACC-metoden har ändrats eller att en standardkostnad för en investering har justerats uppåt. (Jfr om WACC-metoden avsnitt 4.3.1 och 6.5.5.) **Det kan ifrågasättas om inte en sådan ändring borde kunna beaktas inom ramen för den omprövning som sker efter tillsynsperiodens slut och alltså föranleda en justering av intäktsramen även för nätföretag som inte har överklagat. Att en sådan justering kan ske är starkt motiverat, framför allt eftersom det kan hålla nere antalet överklaganden. För att det inte ska råda någon tvekan om att nätmyndigheten kommer att beakta domstolsavgöranden med generell räckvidd även när det gäller nätkoncessionshavare som avstått från att**

överklaga bör en särskild bestämmelse om följdändring i sådana fall införas. [markering gjord av undertecknade]

Syftet med bestämmelsen i 5 kap. 15 § ellagen är att möjliggöra en ändring av intäktsramen under tillsynsperioden. Det är också bl.a. därför som lagstiftaren har uppställt en tidsfrist på tre månader. Elnätsföretagen ska alltså inte behöva vänta, kanske flera år, till dess det sker en avstämning efter tillsynsperioden slut.

Det ska särskilt noteras att 5 kap. 15 § ellagen är införd i ellagen för att *"det inte ska råda någon tvekan om att nätmyndigheten kommer att beakta domstolsavgöranden med generell räckvidd även när det gäller nätkoncessionshavare som avstått från att överklaga"*.

I nu aktuellt sammanhang ska även noteras att den dom som har generell räckvidd och som har betydelse för elnätsföretagen (dvs. kammarrättens dom, bilaga 2) vann laga kraft den 23 mars 2015 – dvs. när tillsynsperioden 2012-2015 i princip var till ända. En ansökan om följdändring enligt 5 kap. 15 § ellagen skulle således göras senast den 23 juni 2015.

Trots att ett stort antal elnätsföretag begärde följdändring enligt 5 kap 15 § ellagen kom inte Ei att pröva dessa ansökningar förrän i samband med att Ei gjorde avstämning av elnätsföretagens intäktsramar efter tillsynsperiodens slut – dvs. andra halvan av år 2016!

Den i 5 kap. 15 § ellagen angivna tidsfristen om tre månader har sålunda bara betydelse för det fall ett elnätsföretag vill få sin intäktsram omprövad under tillsynsperioden. I samband med avstämning/omprövning efter tillsynsperioden enligt 5 kap. 14 § ellagen är Ei givetvis skyldig att följa och tillämpa domstolsavgöranden med generell räckvidd.

I nu aktuellt avseende innebär ovanstående att det sålunda saknar betydelse att Envikens Elnät inte begärde följdändring enligt 5 kap. 15 § ellagen. Ei har att vid sin avstämning/omprövning tillämpa schablonmetoden (utan tillämpning av övergångsmetoden) och en kalkylränta om 6,5 procent.

Avslutningsvis kan nämnas att Ei vid tillämpningen av 5 kap. 15 § ellagen har begränsat det belopp som ett elnätsföretag kan erhålla till det ursprungligen "ansökta beloppet". Som motivering härtill angav Ei att förvaltningsrätten skulle ha angivit en princip innebärande att ett elnätsföretag aldrig kan erhålla en högre intäktsram än den ursprungligen föreslagna.

Ei:s motivering visar på att Ei blandar ihop den processram som förvaltningsrätten hade att förhålla sig till och som följer av 29 § FPL, vilket inte har något att göra med den omprövning som ska göras enligt 5 kap. 15 § ellagen.

Trots Ei:s uppfattning har Ei vid omprövning enligt 5 kap. 12 § ellagen tillerkänt elnätsföretag den högre intäktsram som följer av en full schablonmetod och en kalkylränta om 6,5 procent, se bilaga 4, avsnitt 3.3, sid 5-6.

För det fall förvaltningsrätten som en princip skulle ha slagit fast att ett elnätsföretag aldrig skulle kunna få en högre intäktsram än ursprungligt föreslaget belopp kan en omprövning enligt 5 kap. 12 § ellagen aldrig ge ett annat resultat än en omprövning enligt 5 kap. 15 § ellagen.

Ei:s redovisade uppfattning om innebörden av förvaltningsrättens domar och tillämpningen av såväl 5 kap. 12 § ellagen som 5 kap. 15 § ellagen, visar på inkonsekvens och bristande analys.

6.2.4 Ei:s påstående att kunderna bör kunna lita på att ett bolag inte ska kunna få en höjd intäktsram om bolaget inte begärt följdändring enligt 5 kap. 15 § ellagen

I det överklagade beslutet på sid. 6 hävdar Ei följande:

En höjning av ramen genom tillämpning av den av företaget förespråkade metoden skulle vara till nackdel för företagets kunder, som bör kunna lita på att ett företag som inte överklagat sin intäktsram och inte heller begärt omprövning enligt 5 kap. 15 § ellagen inte senare ändå kan få en höjd intäktsram på andra grunder än som framgår av lag.

Redan av vad som anförts ovan följer att det Ei anför inte är korrekt. Därtill kan tilläggas följande.

Ei:s beslut avseende "omprövning och fastställande av slutlig intäktsram för tillsynsperioden 2012-2015" leder för de allra flesta elnätsföretagen till en större intäktsram i förhållande till Ei:s ursprungliga beslut. Detta oavsett om elnätsföretagen överklagade de ursprungliga besluten eller om de begärde omprövning (under eller efter tillsynsperioden). Orsaken är att när Ei ersätter tidigare lämnade prognoser mot verkligt utfall resulterar det ofta i ökade intäktsramar (t.ex. till följd av utökade investeringar, större opåverkbara kostnader m m).

Härtill kommer att de av Ei ursprungliga beslutade intäktsramarna grundade sig på den lagstridiga övergångsmetoden och den felaktiga kalkylräntan om 5,2 procent. De av Ei ursprungligen beslutade intäktsramarna avvek därför i de allra flesta fallen väsentligt från de av elnätsföretagen föreslagna intäktsramarna. De av elnätsföretagen föreslagna intäktsramarna grundade sig på schablonmetoden.

När Ei, utan någon föregående kommunikering, tillämpade övergångsmetoden vid de ursprungliga besluten om intäktsramar, resulterade det att elnätsföretagen inte erhöll sådan rimligt avkastning på sin kapitalbas som de hade rätt till enligt 5 kap. 6 § ellagen.

Det är inte till nackdel för kunderna att Ei vid avstämning efter tillsynsperioden tillämpar schablonmetoden (utan tillämpning av övergångsmetoden) och en kalkylränta om 6,5 procent eftersom Ei borde ha gjort det från början när Ei meddelade sina ursprungliga beslut. Det är heller inte till "fördel" för kunderna att elnätsföretagen får för låga intäktsramar eftersom det leder till att elnätsföretagen då inte kan göra erforderliga investeringar i elnätet och därmed trygga elförsörjningen.

Det Ei hävdar utgör därför inte något skäl för att neka en korrekt tillämpning av 5 kap. 14 § ellagen med hänvisning till att "kunderna ska kunna lita på att ett företag som inte överklagat sin intäktsram och inte heller begärt omprövning enligt 5 kap. 15 § ellagen inte senare ändå kan få en höjd intäktsram".

Det ska härvid avslutningsvis erinras om att syftet med ellagen är flerfaldigt. Av förarbetena till ellagen framgår att regleringen syftar till att elnätsföretagens verksamhet ska bedrivas effektivt och till låga kostnader. Regleringen syftar också till att säkerställa att kunden får betala ett skäligt pris för nättjänsten. Vidare ska regleringen bidra till att ge kunderna en långsiktig leveranssäkerhet och trygga den svenska elförsörjningen. Elnätsföretagen ska också ges stabila och långsiktiga villkor för sin nätverksamhet. Ytterligare ett viktigt mål med regleringen är att den ska understödja utvecklingen av en väl fungerande elmarknad.

6.2.5 Ei:s felaktiga tillämpning av 5 kap. 14 och 15 §§ ellagen leder till att elnätsföretagen inte behandlas lika

Det ska noteras att för de elnätsföretag som har begärt följdändring enligt 5 kap. 15 § ellagen har Ei beaktat förvaltningsdomstolarnas domar. Det beror på att förvaltningsdomstolarnas domar, även med Ei:s egen utgångspunkt, har generell räckvidd både såvitt avser övergångsmetoden som kalkylräntan. I dessa fall har Ei inte använt övergångsmetoden och tillämpat en kalkylränta om 6,5 procent.

Genom att Ei för vissa elnätsföretag omprövar intäktsramarna utan tillämpning av övergångsmetoden och med en kalkylränta om 6,5 procent samtidigt som Ei för andra elnätsföretag gör det motsatta, innebär det att elnätsföretagen behandlas olika vilket står i strid med lag.

6.3 Sammanfattning

Sammanfattningsvis är det felaktigt av Ei att, vid omprövning/avstämning enligt 5 kap. 12 -14 §§ ellagen, tillämpa övergångsmetoden och att använda en kalkylränta om 5,2 procent.

Även om ett elnätsföretag inte överklagat det ursprungliga beslutet och/eller inte har begärt följdändring enligt 5 kap. 15 § ellagen, är Ei ändå skyldig att beakta de principiella avgöranden som förvaltningsdomstolarnas domar innebär vid en omprövning/avstämning enligt 5 kap. 12 -14 §§ ellagen.

En korrekt tillämpning av 5 kap. 14 § ellagen innebär att Ei vid avstämning/omprövning ska utgå från de metoder som myndigheten har använt vid fastställandet av intäktsramen – dock såsom de slutligen kommit att bestämmas. I nu aktuellt fall innebär det att Ei vid sin bedömning enligt 5 kap. 14 § ellagen har att utgå från schablonmetoden (utan tillämpning av övergångsmetoden) och en kalkylränta om 6,5 procent.

Genom att Ei för vissa elnätsföretag omprövar intäktsramarna utan tillämpning av övergångsmetoden och med en kalkylränta om 6,5 procent samtidigt som Ei för andra elnätsföretag tillämpar övergångsmetoden och en kalkylränta om 5,2 procent, innebär det att elnätsföretagen behandlas olika vilket står i strid med lag.

Till stöd för vad som anförts under avsnitt 6 bifogas rättsutlåtande av professor Ulrik von Essen, bilaga 5.

7. BETYDELSE FÖR INTÄKTSRAMEN AV EN TILLÄMPNING AV SCHABLONMETODEN, UTAN TILLÄMPNING AV ÖVERGÅNGSMETODEN, SAMT EN KALKYLRÄNTA OM 6,5 PROCENT

Envikens Elnät har gjort beräkningar om vilken påverkan som en tillämpning av schablonmetoden, utan tillämpning av övergångsmetoden, samt en kalkylränta om 6,5 procent har på intäktsramen för respektive tillsynsår. Härvid har Envikens Elnät funnit att intäktsramen per tillsynsår blir enligt följande:

8 860 tkr för år 2012

8 989 tkr för år 2013

9 007 tkr för år 2014

8 829 tkr för år 2015 i respektive års prisnivå enligt bilaga 1 i Ei:s beslut av den 22 juni 2016.

För god ordning emotses besked om Ei kommer fram till samma eller andra belopp. Mot bakgrund av vad Ei svarar i denna del kan Envikens Elnät komma att justera sina yrkanden i avsnitt 8 nedan.

8. YRKANDEN

- 8.1 Envikens Elnät yrkar att förvaltningsrätten undanröjer det överklagade beslutet och därvid fastställer att Ei, vid omprövning enligt 5 kap. 12 § och 14 § ellagen avseende tillsynsperioden 2012-2015, ska tillämpa schablonmetoden, utan tillämpning av övergångsmetoden, samt en kalkylränta om 6,5 procent.
- 8.2 Vid bifall till yrkandet 8.1 ovan, yrkar Envikens Elnät att förvaltningsrätten överlämnar till Ei att göra en ny omprövning med beaktande av förutsättningen enligt 8.1 ovan.

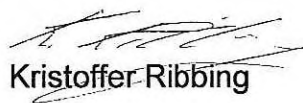
9. MALETS HANDLÄGGNING

Rubricerat mål rör fråga om rättstillämpning vilket borde begränsa behovet av skriftväxling. De i målet aktuella frågeställningarna rör tillsynsperioden 2012-2015 och de slutliga intäktsramarna har stor betydelse för intäktsramarna för tillsynsperioden 2016-2019. Detta eftersom Envikens Elnät har rätt att utnyttja ett underskott under påföljande tillsynsperiod (5 kap. 20 § ellagen). Envikens Elnät emotses därför en skyndsam handläggning.

Som ovan

Torgny Wetterberg

Kristoffer Ribbing

Maria Blomberg